

6. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: кол. моногр. / за заг. ред. Н.Г.Сорокіної, А.Є.Артохова, І.А.Дегтярьової. – Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017.
7. Аналітична довідка за результатами дослідження практик академічної доброчесності у вищих навчальних закладах України / Інститут освітньої аналітики – К., 2016.

ТЕХНОЛОГІЇ ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ПАРАМЕДИКІВ НА КАФЕДРІ МЕДИЦИНИ КАТАСТРОФ ТА ВІЙСЬКОВОЇ МЕДИЦИНИ

Гордієнко Л.П., Кока В.М., Полів'яна О.А.

Полтавський державний медичний університет

Розкрито сутність і переваги використання практико-орієнтованих технологій, зокрема симуляційного навчання, у підготовці парамедиків. Нові підходи до медичної освіти підвищують інтерес до процесу навчання і стали важливою частиною підвищення професійної майстерності.

Ключові слова: практико-орієнтоване навчання, парамедик, симуляція, професійна підготовка.

The article describes the content and advantages of using of practice-oriented technologies, in particular simulation training, in the training of paramedics. New approaches to medical education increase interest in the learning process and are an important part of improving the professionalism.

Key words: practice-oriented training, paramedic, simulation, professional training.

Нині в Україні стратегічно важливим і пріоритетним завданням держави в галузі охорони здоров'я стало забезпечення функціонування системи екстреної медичної допомоги задля врятування і збереження життя і здоров'я громадян. Тому в процесі медичної реформи необхідна підготовка фахівців із вищою медичною освітою за освітньо-професійною програмою (ОПП) Парамедик, що спеціалізуються на наданні екстреної медичної допомоги при невідкладних станах на догоспітальному й ранньому госпітальному етапах. На кафедрі медицини катастроф та військової медицини при підготовці здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які навчаються за ОПП Парамедик, застосовується комплексний підхід, який поєднує використання сучасного міжнародного й національного досвіду і практичну спрямованість навчання [1; 4; 6]. Основний акцент припадає на формування якісних практичних навичок і вмій у сфері екстреної медичної допомоги. В організації освітнього процесу важливу роль відіграє вибір викладачем методів, прийомів і засобів навчання [2; 3]. Практико-орієнтований підхід застосовується, починаючи з першого курсу, адже саме на початку навчання закладаються основи професії.

У системі практико-орієнтованого навчання нині існують, щонайменше, три підходи, які відрізняються і за ступенем охоплення елементів освітнього процесу, і за функціями здобувачів вищої освіти й викладачів [3]. Перший, найбільш вузький підхід, пов'язує практико-орієнтоване навчання з формуванням професійного досвіду здобувачів вищої освіти при їх зануренні в професійне середовище під час виробничої й переддипломної практики. Другий підхід передбачає використання професійно-орієнтованих технологій навчання й методик моделювання фрагментів майбутньої професійної діяльності, базуючись на використанні можливостей професійно-спрямованого вивчення профільних і непрофільних дисциплін. Найбільш широким є третій підхід, що передбачає спрямованість практико-орієнтованого навчання на здобуття не лише знань, а й умій і навичок, тобто досвіду практичної діяльності з метою досягнення професійно і соціально значущих компетентностей. При цьому мотивація до вивчення теоретичного матеріалу має виходити з потреби у вирішенні практичного завдання. Цей варіант практико-орієнтованого підходу є діяльнісно-компетентнісним [3; 4].

З метою створення безпечного й надійного освітнього середовища для опанування практичних навичок майбутніми парамедиками на кафедрі медицини катастроф та військової медицини ПДМУ запроваджено практичні заняття із застосуванням симуляційних технологій, які відбуваються на базі Симуляційного центру Полтавського державного медичного університету. Симуляція – це імітація виконання реального процесу або роботи системи протягом певного часу. Використання симуляції як методу для опанування практичних навичок і навчання називають симуляційним навчанням. Загальновідомо, що медичні вміння формуються шляхом когнітивних (знання) і психомоторних навичок (практика) [1; 2; 4]. Базова клініко-теоретична підготовка парамедиків охоплює такі навички нетехнічного характеру як комунікація, клінічні судження і планування. Для засвоєння й удосконалення і технічних, і психомоторних навичок, а також навичок спілкування необхідні постійна практика й симуляція, що дозволяє довести техніку виконання цих прийомів до автоматизму. Симуляційна освіта стала однією з основних методик практичної підготовки медичних фахівців у розвинених країнах. Відпрацювання навичок на симуляторах має доведену ефективність [1; 2; 4]. Завдяки використанню симуляційного навчання спрощується складний перехід між теоретичним навчанням і навчанням у клініці. Головними перевагами симуляційного навчання вважають клінічний досвід у віртуальному середовищі без ризику для пацієнта, об'єктивну оцінку досягнутої майстерності, необмежену кількість повторів для відпрацювання навичок, знижений стрес під час перших самостійних маніпуляцій, розвиток як індивідуальних умій і навичок, так і здатності до командної взаємодії [2; 4; 5].

Методика проведення практичних занять із використанням симуляційних технологій для здобувачів вищої освіти, які навчаються за ОПП Парамедик, базується на сучасних підходах до навчання й має три частини. Перша частина заняття присвячена ретельному теоретичному вивченню послідовності дій (алгоритму) у виконанні маніпуляцій. Друга частина практичного заняття передбачає безпосереднє виконання навичок майбутніми парамедиками на фантомі, муляжах під керівництвом викладача. Третя, заключна, частина заняття передбачає підбиття підсумків із використанням методу дебрифінгу. Для успішного засвоєння другої частини практичного заняття на кафедрі медицини катастроф та військової медицини використовується чотириступеневий метод, рекомен-

дований Європейською радою реанімації і Всеукраїнською радою реанімації та екстреної медичної допомоги [1; 4; 6]. На першому етапі викладач відповідно до запропонованого сценарію з теми заняття демонструє навички на манекені без пояснень у режимі реального часу. Будь-які коментарі будуть тільки відволікати й переривати демонстрацію. Принципово важливо те, що на даному етапі здобувачі будуть бачити, як саме навички потрібно правильно виконувати. Також у майбутніх парамедиків можуть виникнути запитання після демонстрації, проте обговорення слід відкласти до завершення наступного етапу. На другому етапі викладач знову демонструє навички, але в повільнішому темпі, пояснюючи кожен свій крок. Такий підхід дає можливість здобувачам вищої освіти ще раз побачити дії викладача, але на цей раз із детальними поясненнями й поставити запитання після завершення демонстрації. Третій етап полягає в повторному виконанні навички викладачем, але під правильні команди здобувачів вищої освіти. Помилкові команди ігноруються, спонукаючи здобувачів до аналізу й пошуку правильного рішення. На даному етапі учасники освітнього процесу активно залучаються до роботи, маючи можливість укорте правильності їх виконання. Завершується етап зворотним зв'язком із відповідями на запитання і стислим підсумком із виокремленням ключових етапів. Дуже важливо, аби будь-які помилки були одразу ж виправлені викладачем. Недотримання цього правила може призвести до впровадження помилок у практику здобувача вищої освіти, які потім важко виправити. На заключному, четвертому, етапі здобувачі вищої освіти самостійно демонструють виконання практичних навичок на манекенах, беруть на себе відповідальність за послідовність і правильність їх виконання. Після завершення четвертого етапу обов'язковим є повторне виконання кожним здобувачем навичок, що забезпечує формування вмінь із надання екстреної медичної допомоги.

Таким чином, висока точність виконання можлива при неодноразовій демонстрації практичних навичок викладачем із подальшим їх багаторазовим відпрацюванням здобувачами вищої освіти. Ступеневий підхід дозволяє засвоїти нелегкий матеріал, розділивши його на прості складові, і поетапно вибудувати складний алгоритм. Навичка поетапно засвоюється від простих рухів до самостійного складного виконання. Активне впровадження роботи майбутніх парамедиків на муляжах, тренажерах, фантомах покращує результати закріплення теоретичних знань, мотивуючи до поглибленого вивчення проблеми.

Практичне заняття завершується підбиттям підсумків із використанням методу дебрифінгу, під час якого викладачі разом зі здобувачами вищої освіти аналізують свої дії, звертаючи увагу не лише на техніку виконання, а й на різні моменти, пов'язані з комунікацією і взаємодією в команді, процесом прийняття рішень, роллю лідера, розподілом завдань тощо. Викладачі й здобувачі вищої освіти разом визначають успіхи й позитиви, ключові проблеми й доходять висновку, що саме потрібно змінити, щоб команда працювала краще й ефективніше. Використання симуляційних технологій на практичному занятті дозволяє вирішувати значно ширше коло завдань, ніж просто відпрацювання на спеціальних тренажерах моторних навичок виконання певних маніпуляцій і процедур. Не менш важливим є розвиток у здобувачів вищої освіти "soft skills", а саме: лідерських і організаторських якостей, здатності приймати рішення і працювати в команді.

Таким чином, використання практико-орієнтованих технологій у освітньому процесі дозволить навчити здобувачів вищої освіти ефективно й продуктивно мислити, відповідально ставитись до навчання й майбутньої професії, своєчасно приймати правильні рішення в екстремальних ситуаціях, застосовувати свої вміння на практиці.

Список використаної літератури

1. Артьоменко В.В. Симуляційне навчання в медицині: міжнародний та вітчизняний досвід // Одеський медичний журнал. 2015. Т.152, № 6. С. 67–74.
2. Льовкін О.А., Рязанов Д.Ю., Серіков К.В. Форми симуляційного навчання лікарів-слухачів, лікарів-інтернів, середнього медичного персоналу та парамедиків // *Медицина неотложных состояний*. 2016. № 5. С. 94-97.
3. Практико-орієнтований підхід до підготовки майбутніх лікарів: методологічні та практичні аспекти / Казаков Ю.Г., Петров Є.Є., Бурмак Ю.Г., Треумова С.І. [та ін.] // *Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика* : матеріали всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю (м. Полтава, 19 берез. 2020 р.). Полтава, 2020. С. 100-102.
4. Розвиток практично-орієнтованого та симуляційного навчання в Тернопільському державному медичному університеті імені І. Я. Горбачевського / М.М. Корда, А.Г. Шульгай, А.А. Гудима [та ін.] // *Медична освіта*. 2016. № 2. С. 54–57.
5. Шепітько К.В., Гордієнко Л.П., Кульпінов О.О. Використання симуляційних технологій у вивченні модуля "Домедична допомога в екстремальних ситуаціях" здобувачами вищої медичної освіти // *Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти* : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю (м. Полтава, 25 берез. 2021 р.). Полтава, 2021. С.292-293.
6. European Resuscitation Council Guidelines for Resuscitation 2015 Section 10. Education and implementation of resuscitation / R. Greif, A. S. Lockey, P. Conaghan [et al.] // *Resuscitation*. 2015. № 95. P. 288–301.